

[konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-](#)

[Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf](#)

4. Єрмолаєва Т. В. Особливості навчання в аспірантурі в умовах воєнного стану. / *Третій рівень освіти в Україні: особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах війни* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 червня – 7 серпня 2022 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 131-132. URL:

<https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi67/0049437.pdf>

УДК 378.014.3:37.014.5437.016.4:37.016.3

**ІННОВАЦІЙНІ ВЕКТОРИ ТА ВИКЛИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ У СУЧАСНИХ
РЕАЛІЯХ**

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент
Федотова І.В., д.е.н., професор
Харківській національній автомобільно-дорожній університет*

Необхідність дослідження зумовлена швидкими змінами в соціально-економічному, технологічному та культурному середовищі. Сучасна вища освіта знаходиться під впливом глобалізації, цифрової трансформації, вимог ринку праці та зростаючої потреби в сталому розвитку. Водночас, освітні інститути мають адаптуватися до нових викликів, таких як необхідність розширення доступу до навчання, інтеграція інноваційних підходів у викладання та впровадження інклюзивних методик.

Завдання вищої школи виходять за межі традиційної передачі знань,

орієнтуючись на формування критичного мислення, розвиток соціальних компетенцій та здатність до безперервного навчання. Зміна ролі викладача, поява дистанційних і гібридних форм навчання, а також використання цифрових технологій підкреслюють важливість розуміння актуальних тенденцій у цій сфері.

Окрім того, посилення конкуренції на освітньому ринку та зростання вимог до якості підготовки фахівців спонукають університети переглядати свої освітні програми та інституційні стратегії. Тому дослідження сучасних тенденцій у теорії та практиці вищої освіти є необхідним для розробки ефективних моделей навчання, які відповідають потребам суспільства та ринку праці.

Закордоні вчені багато уваги приділяють дослідженню питань розвитку освітньої теорії. Так Алтбач й Салмі аналізують фактори, що сприяють становленню провідних дослідницьких університетів світу, та надає рекомендації для покращення якості вищої освіти [1].

Стівен Маргінсон розглядає сучасні виклики вищої освіти, зокрема кризи, що виникають у зв'язку з глобалізацією, фінансуванням та змінами в суспільних очікуваннях [2].

П'єр Бурдьє досліджує різні форми капіталу (соціальний, культурний, економічний) та їх вплив на освітні процеси і соціальну мобільність, що є важливим аспектом для розуміння тенденцій розвитку вищої освіти [3].

Ці дослідження охоплюють ключові аспекти розвитку вищої освіти, включаючи організаційні стратегії, глобальні виклики та соціологічні теорії, що допоможуть глибше зрозуміти сучасні тенденції в освітній теорії та практиці.

Основні проблеми дослідження тенденції розвитку освітньої теорії та практики вищої школи стосуються кількох ключових аспектів, що впливають на ефективність освітньої системи:

1. Динамічні зміни в вимогах до знань та навичок на ринку праці. Ринок праці швидко змінюється через вплив технологій, автоматизації та глобалізації. Традиційні освітні програми часто не встигають адаптуватися до цих змін, що призводить до розриву між тим, що вивчають студенти, і тим, що потребують роботодавці. Тому потрібно:

- регулярне оновлення навчальних програм на основі аналізу ринку праці;
- тісна співпраця між вищими навчальними закладами та бізнесом для адаптації освітнього контенту до сучасних потреб;
- впровадження системи безперервного професійного розвитку для викладачів.

2. Інтеграція цифрових технологій. Хоча цифрові технології відкривають нові можливості для навчання, не всі університети готові ефективно їх використовувати через відсутність необхідних ресурсів або технічних знань. Це потребує:

- інвестицій в цифрову інфраструктуру та навчання викладачів;
- використання змішаних та дистанційних форм навчання для забезпечення більшої гнучкості у здобутті освіти;
- впровадження цифрових інструментів для оцінювання знань студентів.

3. Якість освіти в умовах масовізації. Зростання кількості студентів створює виклики для забезпечення високого рівня навчання, оскільки може знижуватись увага до індивідуальних потреб студентів. Проблему можливо вирішити за рахунок:

- використання інноваційних методів викладання, таких як індивідуалізоване навчання, робота в малих групах та проектно-орієнтоване навчання;
- оптимізації навчальних процесів через впровадження автоматизованих систем оцінювання та моніторингу.

4. Низький рівень міжнародної інтеграції. Багато закладів вищої освіти не повністю інтегровані в глобальну освітню систему, що обмежує обмін знаннями, мобільність студентів та викладачів, а також доступ до міжнародних ресурсів. Основні шляхи подолання:

- активізація міжнародного співробітництва, участь у програмах обміну студентами та викладачами;
- впровадження спільних освітніх програм з іноземними університетами;
- стимулювання участі в міжнародних дослідницьких проектах.

5. Проблеми інклюзії та доступності. Не всі студенти мають рівні можливості доступу до якісної освіти через соціально-економічні, культурні чи фізичні бар'єри. Як можливо вирішити проблему:

- розробка інклюзивних освітніх програм, що враховують потреби різних категорій студентів;
- надання фінансової підтримки та стипендій для студентів з низьким рівнем доходу;
- забезпечення доступу до цифрових ресурсів для всіх студентів, незалежно від їхнього місця проживання.

Подолання зазначених проблем вимагатиме комплексного підходу, що включає співпрацю між університетами, державними установами, бізнесом та міжнародними організаціями. Важливо також підтримувати постійний моніторинг ефективності освітніх реформ і їхнє коригування у відповідь на нові виклики та тенденції.

Таким чином, сучасна вища освіта стикається з комплексними викликами, пов'язаними з глобалізацією, технологічними інноваціями та змінами в соціально-економічному середовищі. Основні тенденції розвитку вищої освіти свідчать про необхідність гнучких та адаптивних підходів до організації навчального процесу.

Потреба в постійному оновленні освітніх програм є ключовою для підготовки випускників, які здатні відповідати на виклики сучасного ринку

праці. Тісна співпраця між університетами та бізнесом сприяє розвитку компетентностей, що актуальні в професійній діяльності. Цифрова трансформація освітнього процесу створює нові можливості для доступу до знань, але потребує інвестицій у розвиток цифрової інфраструктури та підвищення цифрової грамотності як серед викладачів, так і студентів. Підвищення якості освіти в умовах зростаючої кількості студентів вимагає впровадження інноваційних методів викладання, які сприяють індивідуалізації навчання та розвитку критичного мислення. Міжнародна інтеграція освітніх закладів є важливою для підвищення конкурентоспроможності університетів на глобальному рівні, стимулювання мобільності студентів та викладачів, а також розвитку наукових досліджень. Інклюзія та рівність доступу до освіти мають стати одним із пріоритетів розвитку сучасної вищої школи. Це вимагає створення умов для рівного доступу до навчання для всіх студентів, незалежно від їх соціально-економічного становища чи фізичних можливостей.

Таким чином, успішна модернізація вищої освіти залежить від здатності освітніх інституцій адаптуватися до сучасних тенденцій, підтримуючи якість навчання, інклюзивність та інноваційність. Це дозволить підготувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах швидко мінливого світу.

Література:

1. Altbach, P. G., & Salmi, J. (2011). *The Road to Academic Excellence: The Making of World-Class Research Universities. World Bank.*
2. Marginson, S. (2016). *The Dream is Over: The Crisis of Clark Kerr's California Idea of Higher Education. University of California Press.*
3. Bourdieu, P. (1986). "The Forms of Capital." In J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). *Greenwood Press.*